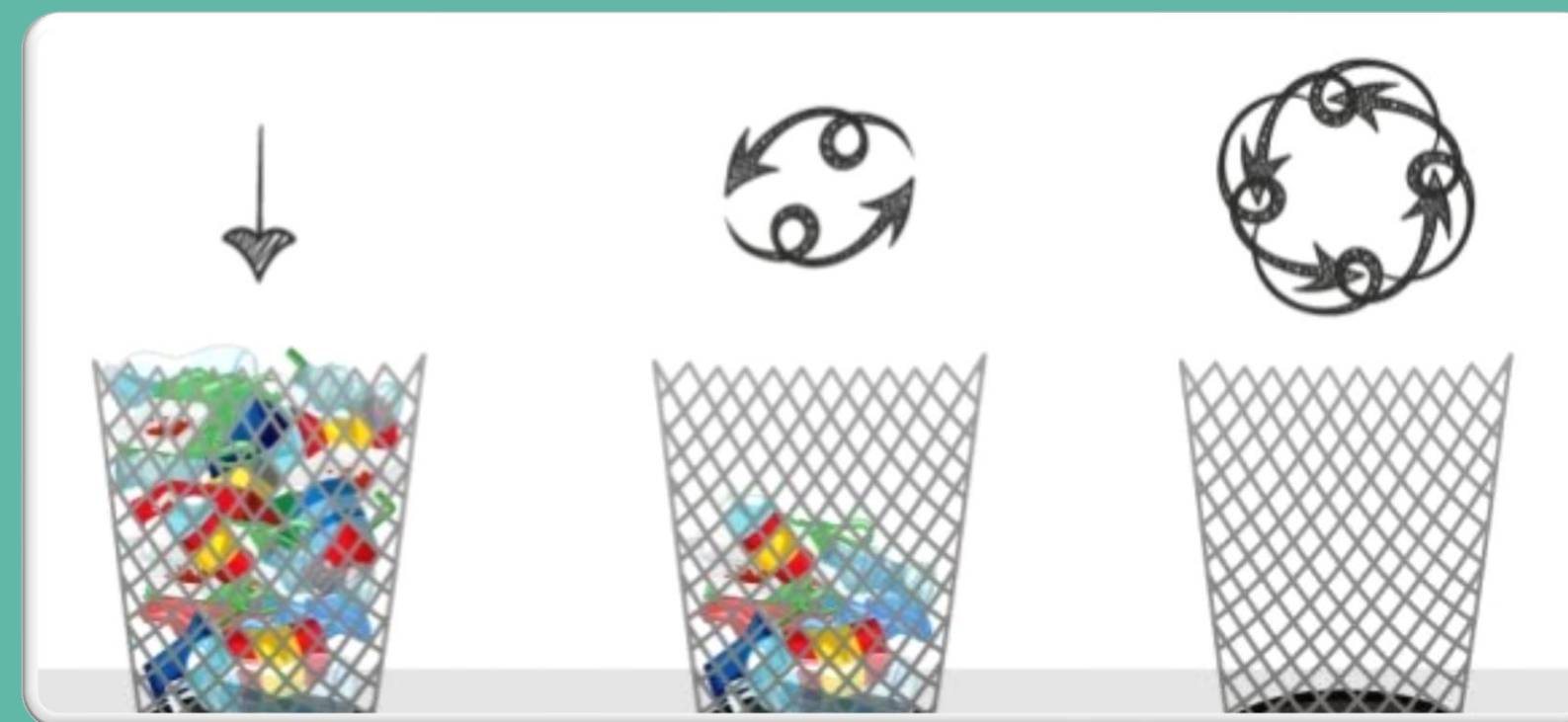

OD LINEÁRNEJ K OBEHOVEJ EKONOMIKE

LINEÁRNA

ZELENÁ

OBEHOVÁ

OD LINEÁRNEJ K OBEHOVEJ EKONOMIKE

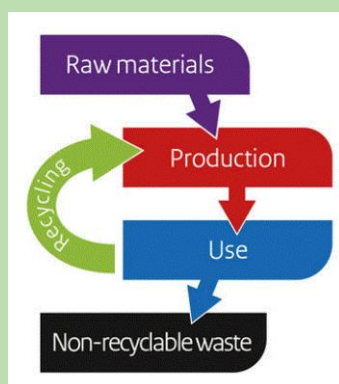

LINEÁRNA EKONOMIKA

Žijeme v modernej, sofistikovanej, globálnej ekonomike, ktorá prináša výhody mnohým ľuďom. Priemyselná revolúcia zvýšila životnú úroveň mnohých ľudí na celom svete prostredníctvom masovej výroby a spotreby. Napriek technologickému pokroku však existujú jasné nevýhody vrátane zvýšeného plytvania a tlaku na obmedzené zdroje. Tradičný model lineárnej ekonomiky sa riadi schémou vezmi-vyrob-zbav sa, kde sa suroviny zbierajú a premieňajú na produkty, ktoré spotrebiteľia používajú, kým ich nezlikvidujú ako odpad, bez ohľadu na ich ekologickú stopu a následky.

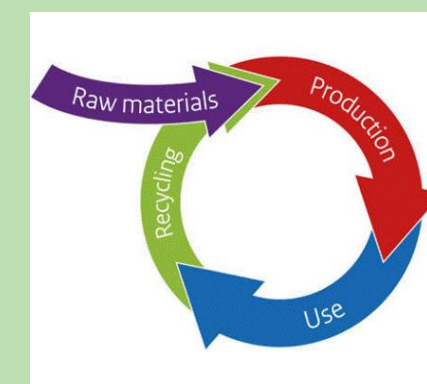
ZELENÁ EKONOMIKA

Až do nedávnych rokov boli 3 R z „Redukuj, Reuse (znova použi) and Recykluj“ vychvaľované ako riešenie problému odpadu ľudskej civilizácie. 3R je dobre známy koncept v oblasti efektívnosti zdrojov, ktorý nám pomáha „vrátiť“ materiály a zdroje do životného cyklu produktu, čím zabezpečuje, že spotrebujeme menej energie a produkujeme menej odpadu/znečistenia a emisií. Recyklácia je očividne užitočná, ale je menej účinná pri výrobkoch s krátkym cyklom, ako sú hliníkové plechovky a iné obaly. Po všetkých politikách a desaťročiach sú problémy životného prostredia stále prítomné a modely spotreby zostávajú vysoké.

OBEHOVÁ EKONOMIKA

Obehové hospodárstvo je ekonomický model založený na odstraňovaní odpadu a vytváraní udržateľnejšieho hospodárstva. Obehové hospodárstvo sa vzťahuje na priemyselné hospodárstvo, ktoré je zámerne obnovujúce; má za cieľ spoliehať sa na obnoviteľnú energiu; minimalizuje, sleduje a eliminuje používanie toxických chemikálií; a odstraňuje odpad prostredníctvom starostlivého dizajnu. Koncept obehového hospodárstva je založený na štúdiu nelineárnych, najmä živých systémov. V prírodných systémoch nie je žiadny odpad – odpad jedného druhu je potravou iného druhu. Rozhodujúcim bodom je, že s každým cyklom sa systém posilňuje.

Globálna miera opätovného použitia a recyklácia naďalej stagnuje na úrovni 8,6 % od roku 2016 do roku 2021, no ťažba materiálu (na výrobu ďalších produktov) sa vyšplhala medzi 12,8 %.*

Len v roku 2016 Európska únia vyprodukovala viac ako 2,5 miliardy ton odpadu.**

Myšlienkou obehového hospodárstva je riadiť ekonomiku (alebo firmu) ako les – teda živú, rastúcu entitu, ktorá nič neplytvá.

* Ong, R. 10Rs of Circular Economy: strategies sustainable businesses use.

** EU Monitor. Circular economy: definition, importance and benefits.

Otázky pre Vás a pre váš tím na úvahu:

Ako môžete zmeniť svoj životný štýl a ako môžu podniky prispieť k obehovému hospodárstvu a profitovať z neho:

1. Aké sú podobnosti a rozdiely medzi zelenou ekonomikou a obehovou ekonomikou?
2. Ako vnímate „zelené“ produkty?
3. Aké sú hlavné ťažkosti pri prijímaní „správnych“ rozhodnutí u Vás ako spotrebiteľa?
4. Čo by vám pomohlo, aby ste pohodlne používali menej?
5. Prečo môže byť pre politika ťažké viesť kampaň za to, aby sme „používali menej“?
6. Ako dosiahnuť, aby produkty s dlhšou životnosťou boli úspešné a príťažlivé pre systém?
7. Aké znalosti, zručnosti, stimuly a obmedzenia potrebujú ľudia a odborníci v obehovom hospodárstve?
8. Ako sa môžu tradičné obchodné modely zmeniť pri prechode na obehové hospodárstvo?
9. Ako môžete byť ako jednotlivci aktívnymi účastníkmi obehového hospodárstva a ako môžete zmeniť svoj každodenný život z lineárneho na obehové hospodárstvo

NIEKOĽKO NÁPADOV NA ZLEPŠENIE ALEBO KONTROLU KVALITY

Objavte 10 "R" obehového hospodárstva a overte si, či ich vy a vaša organizácia dodržiavate:

REFUSE

1. Odmietnite – neberte, čo nepotrebuje

Míňame viac, ako potrebujeme. Môžeme to zmeniť tak, že odmietneme mať takéto nepotrebné a neudržateľné produkty prostredníctvom riešení, ktoré maximalizujú využitie menšieho množstva tovaru.

Každý rok navyšujeme vecí, ktoré vlastnime, o 25 miliárd ton. Väčšina z toho je nepoužívaná – v roku 2020 sa autá nepoužívali 92 % času a kancelárie boli prázdne 58 % roka.*

RETHINK

2. Premyslite – svoju spotrebu, svoje vzťahy s „vecami“ a svoj vzťah k Zemi.

Každý produkt a každý systém je potrebné prehodnotiť so zameraním na to, ako znížiť jeho vplyv na životné prostredie. Investovaním do inovatívnych projektov a podporou ľudí, ktorí premýšľajú, sa môžeme rýchlejšie posunúť k ekologicky orientovanej spoločnosti.

REDUCE

3. Znížte spotrebu energie a materiálov

Hlavnou myšlienkou obehového hospodárstva je dematerializácia alebo „robiť viac za menej“. Aby sme to dosiahli, musíme používať a vyrábať produkty inteligentnejším spôsobom.

Už sme videli možnosti i v uhlíkových vláknach, bioplastoch, biochemikáliách atď.

V módnom priemysle spotrebitelia kupujú o 60 % viac oblečenia ako v roku 2000, no každý kus si nechávajú o polovicu kratšie.

REUSE

4. Podel'te sa s ostatnými, nájdite nové využitie starých vecí

Aby sme dosiahli nulový odpad a znížili emisie uhlíka, musíme sa pozerať nad rámec ťažobného priemyselného modelu vezmi-vyrob-vyhoď. Spotrebitelia si však stále viac uvedomujú udržateľnosť a ekonomika zdieľania rastie.

REPAIR

5. Opravte alebo modernizujte svoje veci namiesto toho, aby ste ich vyhadzovali.

Plánované zastarávanie a kultúra vyhadzovania je pochmúrnou realitou dnešnej spoločnosti. Každý rok sa vyhoď približne 50 miliónov ton elektronického odpadu.

V roku 2022 zaviedla EÚ nové nariadenia o ekodizajne, čo znamená, že výrobcovia telefónov, tabletov a notebookov budú musieť zjednodušiť opravu svojich výrobkov.**

* Bank Lombard Odier. Desiat' krokov k obehovej ekonomike (The ten steps to the circular economy.)

** Mobilné telefóny a tablet sa v budúcnosti budú dať ľahšie opravovať.

REFURBISH

6. Renovujte staré věci

Renovácia je proces obnovy starého alebo vyradeného produktu a jeho aktualizácia, aby slúžil svojej pôvodnej funkcii. Poškodené komponenty sú nahradené, výsledkom čoho je celková aktualizácia, pričom produkt vyzerá úplne nový. Zlepšenie renovácie produktov môže znížiť potrebu nových materiálov, čo vedie k zníženiu odpadu a emisií uhlíka.

Medzi mnohé oblasti, v ktorých sa položky repasujú, patria letecké komponenty, motory, komponenty, kancelársky nábytok a lekárske vybavenie.

REMANUFACTURE

7. Vyroberte nové produkty z vyradených.

Repasovanie zahŕňa opätovné použitie častí vyradeného produktu v novom produkte s rovnakou funkciou.

REPURPOSE

8. Nebojte sa zmeniť účel použitia na iný

Čo keby sa starý rebrík mohol zmeniť na úplne novú policu na knihy? Upcyklácia – opätovné vyučtie vyradeného produktu na nový s inou funkciou je rastúci tren. A módny priemysel v tejto oblasti vedie.

V dnešnej dobe je zrecyklovaných iba 9% použitých materiálov.

RECYCLE

9. Uzatvorte slučku a prerábajte.

Recyklácia je stredobodom verejnej mienky už mnoho rokov, ale stále je pred nami dlhá cesta. Keďže verejná mienka sa čoraz viac stavia proti jednorazovým plastom, firmy sa tomuto trendu prispôsobujú.

RECOVER

10. Energetické a materiálové zhodnocovanie.

Prostredníctvom anaeróbneho rozkladu môžu mikroorganizmy rozložiť biologicky rozložiteľný odpad na materiály, ktoré môžeme použiť na výrobu energie, ako aj znížiť znečistenie, okysľovanie vody a emisie uhlíka.

Opätovné získavanie zdrojov má síce veľa výhod, no po vyčerpaní všetkých ostatných možností obehového hospodárstva je to posledná možnosť..

STRATÉGIE A NÁPADY NA PRISPENIE K OBEHOVEJ EKONOMIKE A BENEFITOVANIE Z NEJ

Tu je niekoľko príkladov, ako bolo každé z týchto 10 R obehového hospodárstva zavedené do praxe:

REFUSE: „Blagichka – Zero Waste“ Bulharsko je prvou bezodpadovou reštauráciou v Bulharsku, ktorá zamestnáva znevýhodnenú mládež. Odmietajú plastové fľaše a slamky a hovoria nie každému jedlu zabalenému v plaste.

RETHINK: „Tauschbörse Pfaffenhofen“ v Nemecku ponúka možnosť výmeny tovaru za prácu, tovaru s iným tovarom alebo prácu za prácu – čokoľvek je potrebné. Tento projekt funguje s bodmi a nie s peniazmi, aby sa mohli zapojiť a prispieť aj ľudia, ktorí majú menej peňazí (napr. niekto upečie koláč a na oplátku dostane pomoc s kosením trávnik).

REDUCE: „Café Übrig“ v Nemecku spracováva výlučne zvyšky jedla alebo varí svoje jedlá z vyradených, ale stále dobrých jedál, a tým znižuje množstvo odpadu.

REUSE: Kecè Italy je organizovaný second hand shop. Ľudia môžu nakupovať a predávať v obchode, ale aj online. Existuje široká škála predmetov, ktoré sa vyberajú a vystavujú v rôznych odvetviach: odevy, médiá a knihy, nábytok, domáce spotrebiče, technológie a elektronika, vintage a zberateľské predmety, osvetlenie, šport, zdravotníctvo.

REPAIR: Nábytková banka na Slovensku dáva nábytku a elektrospotrebičom druhú šancu a predlžuje ich životnosť. Súčasťou konceptu je stolárska dielňa na drobné opravy nábytku.

REFURBISH: Dve platformy špecializované na elektronický odpad ponúkajú riešenia: francúzsky Back Market a rakúsky Refurbed.

REMANUFACTURE: Takmer v každom väčšom meste v Nemecku je veľa opravárenských kaviarní. Na opravu sa dá priniestť takmer čokoľvek: od elektrospotrebičov, hračiek a nábytku až po bicykle a textil. Dobrovoľníci, napr. elektrikári na dôchodku, tesári či iní zruční pracovníci pomáhajú všetko odborne opraviť.

REPURPOSE: Refettorio Ambrosiano Italy sa zrodilo z renovácie opusteného divadla na predmestí Greco v Miláne s cieľom spojiť akt ponuky jedla tým, ktorí to potrebujú, s hodnotami umenia a kultúry.

RECYCLE: Sobi.eco Slovakia začalo minimalistickým spôsobom navrhovať produkty a tašky na notebooky z recyklovaných textílií a plastov. V roku 2017 boli na podujatí UNLEASH Laboratory v Dánsku vybraní medzi 197 najlepších projektov z celého sveta zameraných na udržateľné riešenia.

RECOVER: Parallelo – prodotti da scappati di casa – Taliansko obnovuje látky, kožu, bicykle a drevo vďaka darom od spoločností, občanov a verejných orgánov.

Táto publikácia je financovaná s podporou Európskej komisie v rámci programu Erasmus +. V publikácii sú použité príspevky partnerských organizácií projektu NICE.

Európska komisia ani iná osoba nie je zodpovedná za prípadné použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii ani za chyby, ktoré sa mohli vyskytnúť aj napriek pozornej príprave a kontrole. Táto publikácia nemusí nevyhnutne odzrkadľovať názor alebo stanovisko Európskej komisie.

Šírenie je povolené za predpokladu uvedenia zdroja s výnimkou častí, v ktorých sa uvádza inak. Používanie a šírenie materiálu chráneného autorským právom tretích strán, ktorý je takto špecifikovaný, vyžaduje súhlas od držiteľa (držiteľov) autorských práv.
